

Törött ág.

Alexandri Vazul román költő legújabb költeményéből.

Kis ágacska! A Dunára
 Ledobott a sors balkeze.
 Majd leuszol nem sokára
 Sirodába, a mély tengerbe.
 Gyorsan ragad a víz árja,
 Nincsen a ki kiemeljen,
 Nincs! ki sorsodat megszanja,
 Hogy a szilkaát partra tegyen!

Honnét jössz és ki a neved?
 Milyen fajzathól származtál?
 Érez-e még gyöngéd kebled,
 Avagy talán már meghaltál?!
 Talán vadóc tetejéről
 Téli orkán leszakított,
 És nemtődnék kebeléről
 Sebes áramra hajított!?

Vagy talán a gyorsan szálló
 Saskeselyű tört le téged,
 Hogy belőled a kiálló
 Szilka-csúcsra rakjon fészket?
 Vagy talán az istennyilu
 Belecsapott a fészekbe.
 Széjjel szórta azt annyira,
 Hogy te hulltál a vizekbe!?

Szegény árva kis ágacska!
 A mennyiszer rád pillantok.
 Küzdelmeidért megszanva,
 Keblem mélyéből sohajtok.

Szomoru pályád futása,
 Ragad a hab nyilsebesen,
 Az reád a sors csapása:
 Hogy a tenger eltemessen.

Ne aggdódjál sorsom miatt,
 Bár kicsinyke, el nem veszek,
 Keblén a Duna csak ringat,
 Égre feltelkintve lejtelek.
 Elzsibbaát azoknak karja.
 Kik a tüzre rakni véltek,
 És mint királyoknak sarja
 Önérzetemben nem félek!

Lesznek majd, kik partra tesznek,
 A hol újból fölfakadok,
 Lombjaim megnövekszenek,
 Sok embernek enyhet adok.
 Törzsemből a jelen korban
 Trónusokat készítenek,
 Szivós csertölgy rostjaimba
 Román nedvek keringenek.

Románból: **Dessean P. Simon.**

Az istenek családja.

Halasy Bélától.

Müveletlen népei az ősidőknek sokkal homályosabb fogalomkörrel bírtak, hogysem megtudták volna magyarázni a természetnek látszólagos ellenmondásait, s ebből folyólag észrevétlenül fejlődött bennünk a hit, földfeletti magasabb lények létezésében, a kiket félttek, tiszteltek és imádtak. A fejlődése legelső fokán álló emberi ész nem volt birtokában azon eszközöknek, melyek a tünemények észszerű magyarázatának kulcsát képezik, s így azokat bizonyos ismeretlen lényektől származottaknak tekintette, s képzele minden természeti erőben egy-egy istenséget vélt látni.

Az erők nyilatkozása azonban a természetben igen különböző, s így tanulta az emberiség már gyermekkorában megkülönböztetni a rá nézve jótékony eredményeket a káros hatásuaktól; a lehetetlenség érzetében így származott a félelem, a vágy, megnyerni segélyül a láthatatlan, de jónak képzelt szellemet.

Csecsemőkora minden népnek volt, melyről a hagyományok, régék, sőt még a homályba burkolt történetek is beszélnek, s ezek azon alomszerű emlékek, melyek az ősi hitről szólnak. Eltekintve az em-

beriség bölcsőjének sejtett helyét Azsiát, attól messze elsodort népeket is találunk, melyek léte messze a homályos múltban veszi kezdetét, s mely ábrándos hitét hagyomány és regékben tartotta fenn a későbbi nemzedékek számára.

H e l l a s n a k is, — mint hajdan egész Görögországot nevezték, — erkölcsileg aránylag magasan és tisztán álló népei lelkében gazdagon termő talajra talált a gyermekkorát élő képzelődés által megteremtett földfeletti hatalomnak, az istenségnek eszméje. — Kéken mosolygó ege, égbe nyúló szikláinak homálylakta szakadécai, hűvös és sötét berkei, vízhangos barlangjai és ezüsthabot verő tengerei, patakjai mindmegannyi alkalom volt, hogy azokat a tiszta feltevések közepette álmodó népet szeretett vagy félt, csodált vagy rettegett, komoly és pajzán, nevető és bánatos isteneivel népesítse meg.

Óshitük szerint az egész mindenség csupán annak parányi részéből, földünkéből állt; melynek alakulásáról oly képzettel bírtak, hogy a durva anyagkeverékből, mely **C h a o s**-nak neveztetett, a szeretet istenének **E r o s**-nak hozzájárulása által született **G a e a** a föld — istennő, kitől ismét **U r a n u s** (**C o e l u s**) az **É g** származott.

U r a n u s t, **K r o n o s** nevű fia, — ki anyjától egy gyémánt sarlót kapott, — e sarlóval megölte s uralkodóvá lón, mely uralom azonban rövid volt, mert őt is megfosztotta attól **Z e u s**, (a rómaiaknál **J u p i t e r**) s egyedül uralta az eget.

Fénylakából az istenek serege gyakran szállt alá a föld szülőttéhez, s istenségükkel az erénnyel egyszersmind az emberiség is párosult, a botlás. Tulajdonaik így a hitregék szerint nem csupán isteni volt, hanem e mellett emberi is; ezért közeledhetett hozzájuk az ember, s ezért vált lehetővé, hogy a tettek mérlegén egyes hőseik diadalai súlyosabbak levén emberi tulajdonaiknál, félistenekké váltak haláluk után.

Az istenek maguk is emberekké válva, nem egyszer általános hibákba estek, hogy egymás iránti feltékenységük és gyűlöletüknek mérgét kiöntsék; s ily versengő istenek áldozata azután egy-egy halandó lett, a verseny tárgya, míg végre azok kiengesztelődése meghozá jutalmát az áldozatnak.

A küzdelmek tehát nem hiányoztak az istenek körében sem, mint nem a földön. Egy-egy szerencsés halandó oldala mellett ők keltek harczra, s vagy magukhoz emelék, vagy megsemmisítették őt, mely átok annak lelkét még az alvilágban is követte.

Látható ezekből, hogy az ősemberiség fogalma nagyon korlátolt lehetett, ha a legfelsőbb lényt is emberi gyarlóságokkal vélte felruháztának, s oly kevés erővel bírónak hitte, hogy legyőzhetőségét is elfogadta.

Mint fennebb említém maga **Z e u s** is testvéreivel egyesülve hadra kelt az uralomért atyja és a **Titanok** ellen. Az utóbbiak **G a e a** és **U r a n u s**-tól származtak: **O k e a n o s**, **K o i o s**, **K r i o s**, **H y p e r i o n**, **J a p e t o s**, **T h e i a**, **R h e i a**, **T h e m i s**, **M u e m o s y n e**, **P h o i b e**, **T e t h y s s** az ifjabb **K r o n o s**.

U r a n u s azonban e gyermekeit gyűlölvé, őket a föld alá rejté, hogy sohasem lássák meg a napvilágot. **G a e a** ezen megfosztandóknál **K r o n o s** t rábirta, hogy foszsa meg atyját az uralomtól.

Kronos-nak ezek után Rheia nejétől Hestia, Demeter, Hera, Hades, Poseidon és Zeus nevű gyermekei lettek; de ezektől féltvén az erőszakkal magához ragadott hatalmat, születésük után egyenként mind elnyelte gyermekeit. Rheia, Zeus születésekor, — hogy legalább ez egy gyermekét megmentse, — atyjának egy bepólyázott kődarabot nyújtott, mit az el is nyelt, míg Zeus Krétában testi és szellemi előnyökben gyorsan növekedett.

Felserdülvén Zeus, anyja Gaia hozzájárulásával fellázadt atyja ellen; kinek segélyére a Titanok siettek, s kik nem akartak Zeus követelései előtt meghajolni. Zeus most anyja tanácsára feloldozta a Kronos által a föld mélyében bilincsekbe vert Kyklopsokat, kik számára a mennyköveket kovácsolák, s a százkezü óriásokat, a Hekatoncheir-eket s velük, miután napfényre hozta őket, egyesült. Tíz év óta folyt már a harc a Titanok és az istenek között, azok Othrys, ezek Olymposról harcolva, mikor a százkezüek az istenek segélyére sikra szálltak kősziklákat tépve a hegyekről, hogy egymásra dobják; miközben Zeus égő villámokat szórt közéjük, s oly általánossá lón a viadal, hogy ég és föld, sőt még a Tartarus is belevegült.

Elkeseredett harcuk a Titanok vereségével végződött, kik a föld mélyébe taszítottak, a Tartarusba, hol háromszoros korlát és éj által környezve Zeus hű őrei, a Hekatoncheirek által őriztettek. Gaia azonban a Titanok bebörtönöztetése miatt Zeus iránt is gyűlöletre lobbant és ellenében az új szörnyet Typhocust szülte, ki azonban Zeus villámától sujtva szintén a Tartarus-ba merül, s így végre Zeus lón testvéreivel a világ ura.

A Titanomachia a Titanoknak Olymp isteneivel folytatott harczeit tartalmazza, mely másként a nyers őserő küzdelme a rendet és törvényt alkotó későbbi fejlődésével az időnek, melyben a korábbi zabolátlan korszak legyőzötése, elnyomása van jelképezve a később fejlődő szellemi erők uralma által.

A Titanokhoz még Dione is sorakozott s ennek gyermekei: Prometheus, Epimetheus, Menoitios, Atlas, Hekate és Leto. Neveik bár nem csak természeti, hanem szellemi erőket is jelentenek; mégis elkülönített hatalommal bírtak, melyeket felsőbb szabályok sohasem korlátoztak.

A legyőzött Kronos vagy a Tartarusban, vagy a meghaltak szigetein tartózkodott. Azonosítván az itali Saturnussal, azt regélték róla, hogy mikor még a föld aranykorában ezerszeres gyümölcsöt adott, Italiában lakott. ¹⁾

A természetereők képviselői is hasonlóak a Titanokhoz, ezek a Gigasok, kik elbizottan a rend istenei ellen törtek, — az Eurymedon által kormányzott óriási embernem, — mely elkövetett vétkei miatt a hatalmas Zeus által egészen eltöröltetett. Küz-

¹⁾ Krétában Moloch főnoki istennel olvadt össze, s gyermekeket kapott áldozatul, s itt van valószínűleg azon monda alapja, hogy saját gyermekeit nyelte el. — Kronost a folyó vagy örök idő istenének is tekintik.

delmeik a költők által a Gigantomachiában énekeltettek meg, kik között Ephialtes, Eukelados, Alkioneus és Porphiron tüntek ki leginkább erejük és vitézségük által. Harczaik helyét különbözőképen jelölik, leginkább vulkánok forrongásait feltüntető vidékeken.

(Folyt. köv.)

Haug Frigyes néhány epigrammjja.

Nemes boszú.

Körmöndi ur epigrammát irt én reám.

Szükség, hogy megboszuljam s én — kinyomatám.

A festett Irénhez.

Hogy a csodák korát nem nyelte el sir!?

Ime egy festett báb, majd nevet, majd sir.

Életphilosophia.

Nagy baját hordja kiki békén, mond Balog.

Hej, de kevés asszony járna akkor gyalog.

Tibull halálára.

A hirneves Tibull éhen halt a minap.

Költő volt s zeneirő, mond a helyi lap.

Biz éhenhalásra — már tudjuk azt rég —

Kettő közül az egyik is bőven elég.

Steiner Oszkár.

A mandarin czopfja.

— Chinai történet. —

Dr. Ebeling után: **Lówy Miklós.**

Csi-Kao mandarin Sin tartomány kormányzója volt. — E magas állását azon kitünő hadvezéri képességnek köszönheté, melyet a legutolsó tatár-háboruban kifejtett. Csi-Kao még sohasem vesztett el egy csatát. Mihelyt közeledett az ellenség, fölkerelkedett táborával és új, meglehetősen távol eső állást foglalt el. Ily módon mindennap a legkedvezőbb tudósításokat küldhette a császárnak úgy magáról, mint táboráról. A tatár-főnök — azon hiszemen, hogy e hadművelet titkos hadicselt vagy veszedelmes lépésvesszőt rejt magában — nem mert egészen behatolni a birodalom belsejébe, s mikor már megunta a rablást és pusztítást, önmaga ajánlta fel a békét. Csi-Kao kegyelmesen elfogadta az ellenség ajánlatát és a császári udvarhoz ment vele. Jó hire meg-

előzte őt. Ő volt az első khinai hadvezér, ki föltalálta a módot, sohasem győzteni le.

Távol légyen tőlünk a gondolat, hogy roszejük e tisztán khinai nézeteket, vagy épen kigunyoljuk a tábornok böles taktikáját. És ha meg is kiserlenők kétségbevonni katonai zseniálítását, ugy — a chinai összes történetbuvárokkal, kik ebben a pontban mind megegyeznek — be kellene vallanunk, hogy a tábornok már a természet, t. i. testének nagy terjedelme által is magas méltóságra volt rendeltetve a chinai birodalomban. „Nagy has: nagy méltóság,“ mondja egy chinai közmondás. Így hát Csi-Kaonak teljes joga volt hozzá, vörös gombbal diszíteni kalapját, mi tudvalevőleg csak az első osztályu mandarinoknak van megengedve.

Csi-Kao negyven éves volt, élénk szemekkel, fris arcszínrel. — Alattvalói nagyon meg voltak elégedve kormányzatával. Naponként köszönték a császárnak, hogy oly helytartót küldött számukra, ki ép oly kövér mandarin, mint lágy szívü és békeszerető tábornok volt. Sohasem érezte magát a nép szabadabbnak és boldogabbnak, mint e katonai diktatura alatt. Csodálatos ország, mely ennyire különbözik más országoktól!

Időről időre felhívásokat bocsátott ki alattvalóihoz, melyek tarka papiroson voltak írva, s mély alázattal olvastattak el minden városrészben. Majd figyelmeztetések voltak ezek, hogy jobban kell alkalmazkodni a „szent könyv“ rendelkezéseihez; majd hirdetések, melyek a nagy Koung-Csen egyik bölcse ítéletét hozták köztudomásra; — majd végre egy általános ünnepély, vagy egy császári rendelettel kinevezett új isten tudatói.

E hivatalos rendeleteket Csi-Kao titkára szerkesztette, ki bölcsetudori diplomáját a pekingi egyetemen szerezte. Így hát minden a maga békés útján ment: a titkár irt, a nép olvasott és bámult, és a tábornok, szeretve és tisztelve tartománya által, napról napra kövérebb lett.

Egy napon rózsaszínü hirdetések voltak olvashatók a város összes kapuin és középületein, melyek kevésbé tudományosak voltak mint előzői, s mégis nagy mértékben vonták magukra a tömeg figyelmét.

A hirdetés így hangzott:

„Mi Csi-Kao, vörös gombos mandarin, a mennyei birodalom legyőzetlen kardja, az ég fiának jobb keze, — mindazoknak, kik ezt olvassák: Csin-Csin!*) és boldogságot tizezer évre. — Tekintettel arra, hogy a haj a férfi legszebb disze; tekintettel arra, hogy a „szent könyv“ rendelkezései és őseink hagyománya ellenére, a sini alattvalók tulnyomó része elhanyagolja hajának gondozását és nem enged kellő fejlődést a n e m z e t i c z o p f n a k; tekintettel arra, hogy az ilyen büntetésre méltó hanyagság befolyással lehet az alattvalók hazafiasságára és könnyen lealázathatja a tartományt a szomszéd államok szemében (kétszerezze most mindenki figyelmét és olvassa alázattal) — ezennel elrendelem, meghagyom és parancsolom:

*) Khinai köszöntés.

1. 1000 frtnyi jutalom Sin tartomány azon alattvalójának, ki három hó lefolyása alatt a leghosszabb czopfot és a legfényesebb hajjat képes fölmutatni.

2. A verseny a mandarin-palota udvarán fog megtartatni és maga Csi-Kao (mondjátok háromszor: Csin-csin!) lesz a bíró. — Bizzatok igazságszeretetében.

3. Illő jutalom tüzetik ki továbbá a bajuszokra is.

Kivánjuk, hogy jelen rendeletünk, melyet kabinet-ecsetünkkel aláírtunk és mandarin-pecsétünkkel elláttunk, pontosan betartassék.

Adtuk palotánkban Sinben, az első hónap első napján.

C s i - K a o .“

A rendelet hatása képzelhető! Csi-Kao csak ritkán adott ki rendeleteket, de ha kiadott egyet, — főként ha azt, mint a jelenlegit, ön-maga szerkesztette, — akkor gyújtó villámként hatott. Komolyan és gondolkozva olvassák Sin lakói a rendeletet. Valóban — mondák — Csi-Kaonak igaza van; a jo-avi szomszédaink ne vessenek meg bennünket; nem akarunk mögöttük és czopfjaik mögött állni egy hajszálnyival sem.

Ezek a megjegyzések voltak hallhatók a rózsaszínű hirdetémenyek előtt, melyeknek tartalma csakhamar mindenütt elterjedt és ismert lett. Csi-Kao titkárának leggyönyörűbb frázisai sem idéztek elő ilyen hatást. Kicsi hiba, hogy féltékeny nem lett e tudós, mert gazdája egészen egyedül készítette a hirdetést.

A hirdetés tehát közbeszéd tárgya lett. Beszéltek róla a vásártéren, az utcákon, még a templomokban is, s mindenki sietett, hazatérte alkalmával, a nőkkel is közölni az ujságot, kik egészen el voltak ragadtatva a mandarin szellemes gondolatától.

De hogyan ecseteljük a borbélyok elragadtatását, emelkedett lelkesültségét?*) Rájuk nézve valóságos főnyeremény volt a mandarin decretuma, mert hatalmasan emelte őket a közvélemény előtt. Többen siettek a hirdetést hiteles másolatban kifüggeszteni műhelyeik valamely szembetűnőbb helyén, s némelyeknél a lelkesedés valóságos fanatismusba csapott át.

— A pompás mandarin! — mondá az egyik.

— Megverte a tatárokat!

— Megoltalmazza a borbélyokat!

— Negyven év óta borotválók, mondá a czéh legidősbike, de ilyen decretumhoz még nem volt szerencsém. Ti ifjak, szerencsésebbek vagytok vén kellegáitoknál: Csi-Kaonak előbb kellett volna születnie!

— Tökéletes reform!

— Több mint reform! Forradalom!

— Igen, forradalom, mely gazdaggá tesz mindnyájunkat!

— Es a mi az egész világnak hasznára fog válni, mert a valódi fölvilágosultság mégis csak Chinából kerül ki, — jegyzé meg egy bölcsész a tömeg közül; e forradalom régi tradíciókra támaszkodik. Hát nem a fej a legnemesebb részünk? És mi volna a fej czopf nélkül?

*) Chinában tudvalevőleg kopaszra borotválják a fejet.

— Csi-Kao hervadhatlan érdemeket szerzett a haza körül!

— És a borbélyok körül! Éljen Csi-Kao!

De a lelkesedés nem maradt pusztán szavaknál. Egyhangulag elhatározatott, hogy a borbélycseh fátylós zenét ad a mandarin tiszteletére és hálafólirotat és ajándékot nyújt át neki.

Ezek közt volt egy pompás borotva-kés, melynek elefánt-csontnyelén a halhatatlan decretum kelte volt bevésve. Egy kicsapott diák — ki nem végezhetette be tanulmányait és e miatt borbély lett — lett megbizva a fólirotat szerkesztésével, mely a cseh legidősbike által volt felolvasandó.

Az ünnepély csakugyan nagyszerű volt. — A borbélyok hosszú sora lengő zászlók alatt és élénk zeneszó közt indult meg. Több hosszú czopfot erősítettek meg magas bambusz-pálczákon. — A város legelső borbélyai vitték azokat. Azután jöttek az ajándékok selyem menyezet alatt, pompás lámpások által világítva. A menet méltóságteljesen haladt előre és nagy néptömeg által kísérve, a mandarin-palota kapuja elé ért.

Csi-Kao nem volt előlegesen értesítve ez örvendés demonstrációról; meg akarták őt kimélni a várakozás gyötrelmétől. — Még az asztalnál ült, midőn a szolgák jelentést hoztak róla. — Természetesen jobb szerette volna, ha nem zavarják őt évés közben. De meghagyta, hogy a küldöttség beléphet; ezután az elő-udvarba ment, s pipára gyujtott, annak jeléül, hogy csak rövid kihallgatást hajlandó adni. — Harsány „Csin-csin!“ volt hallható, azután a borbélyok legidősbike előlépett és fölolvasta a fólirotat. A szerző benső erőt érzett magában és ugyancsak megnyergelte pegazusát. Nem csak Chinában, nálunk is mindig voltak borbélyok a költők között, vagy ha úgy tetszik: költők a borbélyok között. — Fájdalom, a történelem nem őrzött meg számunkra semmit az említett versekből, mert Csi-Kao, kinek dicsőséges hadjáratai miatt igen kevés idő jutott a tudományokkal való foglalkozásra, éppen a legfőbb helyen szakította félbe a szónokot, s a következő prózai szavakkal fordult a küldöttséghez: „Kedveseim! Nagyon örülök, hogy meg vagytok elégedve proklamációmmal; titkárom, Á-Csi majd el fogja olvasni verseiteket, mert az már az ő dolgaihoz tartozik. Ami borotva-késeiteket illeti, azt szívesen elfogadom, s ha jobban vág, mint az enyém, úgy használni is fogom. Most menjete haza; örömeteknek nem szabad megzavarni a város nyugalmát. Köteles vagyok mindenki jólétéről gondoskodni, s megakadályozni a lármás demonstrációkat. Szándéktok jó, de elveszítitek a drága időt. Borotváljatok, barátim, borotváljatok! Sok dolgokat lesz és ezt kívánom nektek!“

(Vége következik.)

Magyar királyok.

II. Endre.

Endre, ki annyi baj, annyi vizsály közepett juta trónra ;

Ezt a hon ah be sokat megkeserülte ; mivel
Gertrúd, bár neje, mégis, sokra, mi jótalan is volt,

Ráveszi Endrét, hogy nagyra emelje korán
Sógorait s idegen, jött németeket ; biz' ilyen és más

Intézménye vizsályt kelt vala népe között,
Mint ama tette, hogy Erdélyben német lovagok s más

Lett földbirtokos, ur ; annyira vitte a hon
Bölcsőbb férfiai, hogy rég külföldre került s ott

Elő Gézának gyermekeit behívák,
Hogy nekik adják át a hatalmat ; terv kitudódván

A követek s maguk a tettesek is sanyarú,
Mély börtönbe kerültek ; még ezután se levén rend

S béke az országban ; mert a király a midőn
Nagy seregével a Kárpát bércein átkele, tüstént

Bán Petur és Bánk bán hivei, vajj' mi igaz !
Ők megöleék a királynét. Erre király haza tért és

Bánt, a Peturt megöle ; másokat éppen azért
Jóság elkobzással büntete meg ; s miután rend

Lőn ; Kálmánt, a fiát, Gács — Ladomér fejűl
Megkoronázá ; és ezután szent földre sietget ;

Am Bélát, a fiát rendeli trónra előbb ;
Mellé János főpapot adta segédül ; azonban

Több várbirtokot ad zálogul és ezután
Pénzt kölcsönzött s vett a zsidóktól ; s így mene és tért

Vissza bajokkal ; mert nem vala rend, nyugalom.
Felbőszült népvérbe fűröszi zsidót, ki zsarolt, csalt.

Ehhez járult még, hogy fia elüzetett,
Endre fiát ismét csak trónra emelni akarván ;

Am a magyar sereget tönkre tevék s e hazán
Oh szomorú események dúltak, mert fejedelmét

Tűrni a trónon sok volt ; s fia Béla körül
Összesereglett s küzdött már hű népe honunknak.

Endre a nemzetnek béke, — nyugalmat akart
Adni ; azért az „Arany bullát“ valahogy kibocsátá.

Később egy másik jobb szabadalmi-levélt
Ad vala papságának ; majd az igaztalanul birt

Várjóságokat is szétadogatja ; de ám
Így sokan érdekeikben sértve valának ; azért is

Nagy Frigyesért küldnek, hogy legyen Endre helyett
Árpádházi király ; ám rossz tervök kitudódván ;

Erte lakoltak ; bár Endre a régi maradt.
Mig Róbert érsek vele országunkat a papság

S pápa tanácsa után átok alá veti ; bár
Endre ígért és tett javulást, de hiába ; halálban

Lett jobb és boldog s így a hon is szabadabb.

A tanár úr notisza.

— Karezolatok a diák életből. —

I.

Tizenegyen valánk; mind megannyian ifjak, teli sok szép reménnyel, gondtalan étellel és pajzán jókedvvel!

De mint is lehetne másként a 16—17 éves diák embernél, a kinek még nem nyomja más a lelkét, mint a leczke tudás vagy nem tudás!

A főgymnasium VII. osztályába jártunk, nagy férfiak voltunk tehát: keztyűbe, fehér kézelővel mentünk az utcán végig, oly komoly léptekben, mint ahogy a rövidlátó mathesis tanárunk, — a könyvet a kézben — — ah dehogya, az már derogál egy VII. gymnazistának, hogy úgy vigye a könyvet a kezében mint az az első iskolás „gyerek“; no persze! hát miért adtunk a szabónak egy „ropogós“ forintot? nem-e azért, hogy a rendesnél nagyobbra és a szélesnél jóval tágasabbra varja a rokk belső „könyveszsebet“; így „sétáltunk azután“ $\frac{3}{4}$ két óra után 4 perczel az iskolába.

Boldog gyermekkor, beh szerények vágyaid s ambíciód nem terjed tovább a — könyves zsebnél!

Hanem azért mégis van a mitől, hogy is mondjam csak — — rettenetesen „szurkolnak“ a diák „urak“ és ez?

Semmi más, mint egy igénytelen fekete táblás picziny könyvecske, a mit úgy hívnak hogy: notisz!

Ez a nagyhatalom a diák előtt, ez előtt meghajlik, ezt respektálja, ettől fél, s ha még olyan szép keztyű és kézelője is van: nem gondol vele, ha „ésreveszi“ a notiszt!

De hogy is ne! Abban van megörökítve egy-két vékony vagy vastag vonással egyedüli emlékeztetője a leczke tudásának.

Mert nincs olyan fej — még ha tanár fej is — hogy az magába tartson mindent; hanem az a notisz! Az mindent megörökít és csak fel kell nyitni, hogy szembetünjék átkos órája ama rosz feleletnek, a midőn a tanár ur egynémelyeket secundába ponált!

— Bizony ez a notisz Damokles kard a rossz diákok feje felett — szokta mondani Ökrösy Dániel VII. gymnasista, a ki már 3-ik éve koptatja egy helyben az állam padját és bosszantja a latin és görög nyelvek érdemduis és megkopaszodott tanárát.

Azt az esetet akarom itt elmondani, a mely némileg megczáfolja a „notisz“ rettenetességét és így Ökrösy Dániel véleményét; másrészt pedig kitűnik, hogy a „tanár urak notiszai“ némelykor nagyon is ártatlan dolgokat tartalmaznak, a mik legkevésbé sem oly borzadalmasak a „diák urakra“.

Még manap is jóízűt kaczogok, ha rá gondolok a „mi tanár urunk notisszára“.

Áldott jó ember volt a mi jó „öregünk“, soha nem korholt, mindig nyájasan beszélt és sohasem jött ki phlegmájából; de nagyon szórakozott volt.

Mi nagyon szerettük — s így ő is szeretett bennünket; sokszor hallottuk a mint a „conferencia szobá“-ban pártunkat fogta, ha a tanárok közül valamelyik „szóba találta hozni“ magaviseletünket.

Egy napon — épen Cicerot nyakgattuk — előadás után ott felejté az asztalon a notiszt!

Előttünk feküdt tehát a rettegett tárgy, szemünkkel láttuk az annyi félelmet és verejtéket okozó kis, kopott könyvet; sőt akadtak vakmerők, kik a pillanatot felhasználva kezeikkel is hozzáérték, s már-már elkövetik a szentségtörést, hogy bele néznek az annyi sekundát és tudja Isten még mit tartalmazó joszágba — ha hogy léptek nem hangzanak és abból a tanár úr apró, de gyors megjelenését nem következtetik vala.

Egy pillanat s mi mindannyian jámbor birkaképpel ott helyeinken „magoljuk“ a lezcét.

A tanár ur egyenesen az asztalnak tart; hanem bizony a keresett, illetőleg az ott hagyott „notiszt“ nem találta.

Hol van? Nincs!

— Nem felejtettem itt az én jegyzőkönyvemet ... azaz nem látták önök? kérdé bizonytalan hangon.

Tizenegy hang vékonyan, vastagon, erősen, lágyan adá az egyhangú feleletet:

— Nem tudjuk, nem láttuk kérem szépen.

Iskola után Ökrösy Dániel tudunkra adá, hogy a „kényes joszág“ az ő „könyves zsebében“ dobogó szive mellett „existál“.

Hogy dobogott erre valamennyünk szive!

Ökrösy társunk a város végén lakott. Apja csizmadia mester volt. Ennek a lakásán határoztuk el a „titkos összejövetelt“, megtudandó a notisz tartalmát?

Mennyi gondolat, mennyi sóvárgás volt ehhez kötve!

Mikor mind a tizenegyen együtt voltunk, óvatosan bezártuk az ajtót, befüggönyöztük az ablakot s úgy fogtunk a „dologhoz“.

Ökrösy Dániel oda állt a szoba közepére és ily felkes beszédet tartott hozzánk tizekhez:

— Kedves barátaim! Mindenek előtt esküdjetek meg ünnepélyesen, hogy közülünk egyik sem lesz áruló. Tudjuk Trójánál, a Termopileknél, mily ocsmányság az árulás!

Én mindanyiunk érdekében jártam el, a mikor e joszágot (itt zsebéből óvatosan kihuzta a notiszt) zsebre vágtam. Kedves társaim, nemde ennek látásán is gyorsabban dobog szivetek, hát ha még majd megtudjuk mit rejt számunkra! Juniusban vagyunk s így majdnem az egész évi eredmény itt van kezemben. Most meg fogjuk tudni, mily igazságos a mi tanárunk és nem-e volt csak álarcz jószivüség s megérdemli-e szeretetünket . . . ?

— Lássuk már, ide vele, felelé tiz különféle hang; sőt egyike a legkiváncsiabbaknak „simpliciter“ kikapta Ökrösy kezéből a könyvet.

Huszonkét szem irányult kérdően a felnyitott lapokra s tizenegy orr s ugyanannyi száj tartotta vissza lélekzetét.

Mit láttunk . . . ?

I. lap. Bevétel 93 fr. 80 kr.

Fordíts!

III. lap. Hét iteze (még akkor nem volt liter) zsirra és czipő foltozásra 3.30 kr.

— Fordíts!

V. lap Éva szolgálónak havi bére 3 fr. 50 kr. ebből 2 bögré eltörött: 60 kr. . . .

Minek folytassam tovább?

A dolog vége ugyis elgondolható. A nagyszerű várakozást követte az egyszerű kiábrándulás. Később tudtuk meg, hogy a tanár ur elcserélte a jegyzőkönyvét nejének a házi jegyzőkönyvével: innen van azután, hogy még mind e mai napig nagy respektusa van és lehet a notisznak, a „diák urak“ előtt!

Türr A. V.-tól.

Epigrammok.

A tyám sirjánál.

Szívбай volt, mi kiszólitott közölünk a való s nagy
Útra; de nem csoda, mert bánatod és az öröm,
Meg szeretet, mely szüdben tisztán lelte nyugalmat,
Megtört; ámde azért, hogy kipihend magadat
S szellemed éljen amott, hol gyermekidér' szeretettel
Eltél. Hála-imát küldenek érted azért
Gyermekid! Oh ne zavarja nyugalmad' semmi a földön;
Szent a hely és porod is; közte fakad nefelejts!

Csernus Gerő.

Szerb közmondások.

Az Isten adja az egészséget, a doktor pedig kapja a pénzt.
Mindig jobb egy darab kenyér az ember zsebében, mint egy kócsagtoll a kalapján.

Jobb, hogy a gyermek téged kérjen, mint sem te őt.

Nézd előbb magadat és azután bírálj meg engem.

A jó asszonyt arannyal sem fizetheted meg.

Sok evés és sok ivás gazdaggá teszik az orvost.

Fenkő feni a kést, de az mégis tompa marad egész életén keresztül.

Könnyű a haragnak a templomba való hívás, mert ő maga soh' sem megy bele.

Vagy egészen becsületesnek lenni, vagy semmit sem.

Ha az Isten az országot meg akarja látogatni, bárgyu uralkodót ad neki.

Ha megérett a tolvaj az akasztófa számára, ő maga is elhozza a köteleket.

Ha a kutyát agyon akarják verni, veszett hírét költik.

A parasztból lett ur szemüveggel nézi az ekét.

A fősvény halálán négyen örülnek: az örökösök a pénze, a harangozó a harangozás, a pap a temetés, s az ördög a lelke végett.

Ha az egyik kutya ugatni kezd, a többi is utána csahol.

Szép szó sokat ér és még sem kerül pénzedbe.

A rabló sehol sem olyan szép, mint az akasztófán.

A bolondot a beszédén, a szamarat a fülén ismerheted föl.

A kis tolvajt felakasztják, de a nagyok előtt térdet hajtunk.

Sok lapát föld kell ám, míg az igazságot eltemetik.

Nem jó, ha a nyelv okasabb akar lenni a fejnél.

Kecskét nem tanácsos kertésznek felfogadni.

Nincs oly öreg ember, a ki tovább élni ne kívánna, és nincs oly fiatal, a ki a másik perczen meghalni szeretne.

Uj doktor, uj temető!

Uj czipő és uj gazda leginkább szorit.

Nincs erősebb vár az egyetértésnél.

Részeg száj igazat szokott beszélni.

Ha boldogulni akarsz a világban, alázatosnak kell lenned.

Ha a drága orvosságok a betegnek nem is, az orvosnak mindenestre használnak.

Félénk kutya legtöbbet ugat.

A fősvény tele ládája mellett is éheznek, mert kulcsát az ördög őrzi.

A fősvény nem egyéb gazdag koldusnál.

Szivesebben nézi az ember az idegen balgaságát, mint a magáét.

Mentül kevesebbet eszel, annál tovább ehetsz, mentül kevesebbet iszol, annál többször ihatsz.

Ha nem is bir az öreg tudománnyal, bir legalább tapasztalattal.

Mindig többet ér egy maroknyi tett, mint egy átalvető tanács.

Egy marok becsület nagyobb kincs, mint egy zsák arany.

Szitában hordozza a vizet.

Hol bánat létezik, ott bocsánat is van.

A napot estenden, az életet a halál után szokás dicsérni.

Ha öreg szól hozzád, nyisd ki mindkét füledet.

A ki mindent kimond, a mit akar, annak hallania kell azt is, a mit nem akar.

A ki másokkal tréfálkozni szeret, annak szintén kell a tréfát értenie.

Bátor, mint a nyul.

Nem jó az almát leszedni, mielőtt nem érett.

A menykő soh'sem csap a csalánba.

A dolgot azon a végénél kell megragadni, a melynél meg is bírjuk.

Nincs nagyobb áruló a szemeknél.

A. S.

Ifju évek.

Régen volt, mikor még én is
Lepke után futottam,
A esiesergő madárkával
Vig danára fakadtam.

Mikor a fényes napsugárt
Örömmel üdvözöltem!
És a délibábos rónán
Órákig elmerengtem.

Elbolyongva a szép pusztán
Dicsőség után vágytam.
A jelen dicsőítésére
Vig danákat dudoltam.

A jövő! hisz akkor még ezt
Ismerni nem tanultam,
Boldog voltam, és vágyaim
A délibábos elhaltak.

Mikor a sima Balaton
Viztükörét szemléltem,
Nem tudom, de önkénytelen
A jövő állt előttem.

A viztenger sima tükre
Ilyennek tárta elém,
De a kesergő csalódás
Háborgónak jelelé.

Mult, jelen és kétése jövő,
Nincs mit félnem tőletek!
Boldogságom közepette
Nem gondolok veletek.

S mégis, mikor vissza vágyak
Ifjuságom helyére,
Te mosolyogsz bájjal felém
Délibábok tengere.

Szép vagy alföld! hol bölesőmet

Ringatta gondos anya.

Szeretlek még forrón hévvel

Éltem legszebb hajnala!

Kovács Antal.

Arany-mondások.

Minél inkább simulnak az illem törvényei a természet törvényeihez, annál tűrhetőbbé válik az élet.

Voltaire.

Nem mindig büneink azok, melyek bennünket tönkre juttatnak, hanem igen gyakran a magaviselet, minőt elkövetésük után tanusítunk.

Mme De Lambert.

A tapasztalat hasonló az északi csillaghoz, mely az embert csak élete alkonyán vezeti — feltűnően akkor, mikor ez már halni készül. ?...

A kormányzó köröknek, melyek a nép sülyedése miatt panaszkodnak, igen találóan felelhetni az ismert: „fejen szagosodik a hal“-féle közmondással.

G. M. Valtour.

Életemben mindig gyűlöltem a háládatlanságot, s ha lekötelezettje volnék az ördögnek, úgy még az ő szarvairól is csak jót mondanék.

Voltaire.

A francia rabszolgája jó nevének, ép úgy mint adott szavának.

About E.

Apró történetkék.

— A császárné rongyszedője. Neuillyben e napokban halt meg egy 81 éves aggastyán, a kit a francziák közönségesen „Lechiffonnier de l'impératrice“ gunynév alatt ismertek. Ez az elnevezés onnan ragadt rá, hogy 1858-ban Eugenia császárné elveszítette a boulognei

erdőben egyik gyémántos karpereczét s azt Collet Coelestia rongyszedő találta meg. A szemét között kutatva akad rá s azután elvitte a rendőrséghez. A rendőrség épen nagyszabásu intézkedéseket akart tenni a karperecz feltalálására, a mint Collet azt behoza. Eugenia császárné magához rendelte Collet-t, megköszönte a visszaszolgáltatást és 600 frank évi járadékot rendelt neki, a mit Collet egészen haláláig pontosan megkapott.

Hasznos tudnivalók.

— A dohányzás káros hatását fiukra dr. Decaisne különös tanulmánya tárgyává tette és erről így ír a „Soc. of. Public. Medicine“-ben: 38 fiut figyelt meg, kik a 9-től 14-ik élet évükben álltak és egytől-egyig dohányoztak. Huszonhétnél nagyon komoly természetűek voltak a következmények. „Megzavart vérkeringés, megrontott emésztés, szivdobogás, a szellem tompulása és a legtöbbnél nagyfoku hajlam a szeszes italok élvezésére; a vér elemzése a piros vérgolyócskák kevesbedését tüntették fel; tizenkét fiu erős orrvérzésben szenvedett. Tizen álmatlanság miatt panaszkodtak, négyen gyulladásos sebeket kaptak, kettő pedig sorvadásba esett. Minél fiatalabbak a gyermekek, annál károsabb a hatás; a legjobban tápláltak szenvedtek legkevésbé. A 37 fiu közül 8 volt 12 éven alól; tizenegyen 6 hóig, nyolczan 1 évig és tizenhatan 2 évnél tovább dohányoztak. Azon fiuk, kik abba hagyták a dohányzást, meggyógyultak, a többi belehalt.“

— A piócza mint időjósító. A nép némely állat magaviseletéből a jövő vagy közeli időjárásra vél következtetni. E részben első helyet foglal el a pók és zöldbéka. Ujabb időben, ugy látszik, a piócza vagyis nádaly versenyre kél nevezett kettővel, s aligha nem ő fog, nagyobb megbízhatósága miatt, elavult versenytársai felett diadalmaskodni. — A piócza csendes, derült időben összegomolyodva pihen az edény fenekén, eső előtt az edény szélere ül s ott marad addig, míg az idő állandóvá nem lesz. Zivatar vagy nagy szél bekövetkezte előtt igen nyugtalan és csapkodva uszkal.

Adomák.

Lelki-testi jóbarátok voltak Jankó meg Gyurka. Együtt nevedtek, együtt verekedtek, együtt raktak csibét a homokban, még a vizet is együtt hordták hol az egyik hol a másik kalapjában a patakból. Csak-hogy Gyurka még mindig szoknyás legénynek volt férfiasodva ruha tekintetében. Egy vasárnap aztán Gyurkát is belebujtatták az ujdonsült butyogóba. — Jankó már kora reggel kiszaladt a gyerekek közé s keresi Gyurkát, de nem leli sehhol. Egyszer aztán meglát egy szégyenlősen húzódozó nadrágos gyereket, nézi, hát a Gyurka a ki még tegnap szoknyában volt. A mint megismeri, egyet fordul sarkán s utczu! egyenesen anyjának tartva fut, kinek azután lelkendezve beszélte el a nevezetes eseményt, mondván: „Anyám-asszony! ehen a Gyurka is fiu már!“

* * *

A szt . . t . . . i csata alkalmával szörnyen köröszkül imádkozta a falun átmenő huszár az Istent, Krisztust és a kalendárium összes szenteit. Hallván ezt egy anyóka, igen megbotránkozott az égbekiáltó káromkodás felett s így dorgálta a huszárt: „Ugyan vitéz uram, hogyan segítené magukat a jó Isten, mikor már most is úgy szidja.“ „Erre amarra is, mordul újra a huszár, hiszen nem szidom én a magukét, én csak azokét a h . . . ráczokét szidom.“

* * *

Köztudomásu dolog, hogy Szabadkán könyvén igen karcos bor terem. Egyszer I. táblabíró jelenlétében a szabadkai bort dicsérte a társaság, I. ellenben a cservenkait — lévén ő cservenkai birtokos. — „A világon nincs rosszabb bor a szabadkaiaknál — kezdé ő — hiszen már Krisztus idejében annak ismerték. Hát nem tudjátok, midőn Krisztusnak eczetet adtak, így sóhajtott fel: „Eli eli! lám ez is szabadkai.“ Csakhogy azok a bolond rómaiak nem értettek magyarul.

* * *

Utazott a földes ur egyik falujabéli paraszt kocsiján s rá akar gyujtani. Azonban nem lévén gyufája, a kocsistól kért, de ez nem gyult meg, másodikat, ötödiket, tizediket stb. pedig elfutta a szél. „Van-e még János? kérdi. Sokáig keresgélt a kérdezett, végre valami nagy sokára a dolmány vagy a pruszli zsebek egyikéből kihuz egy szalát s ilyenén szavak mellett adja át a földbirtokos urnak: „Járjon ám a pofa uram! — mert több nincs.“

* * *

Egy német ajku fiut szülei magyar faluba adtak. A rector megparancsolta tanonczaainak, hogy mihelyt egy szót németül mond, adják tudtára a rectornak. Kis vártatva az egyik discipulus felszólal: „Rerctram! a Hanesz németül beszélt.“ — „Ejnye lánczos lobogós’ — oszt mit mondott?“ kérdi a rector. — Hát azt mondta: „Ahá!“ Hát te magyarul hogy mondtad volna? „Ühün“ lőn a felelet.

* * *

IV. Henrik francia király egy izben kíséretétől elmaradva, megpillant egy dolgozó asszonyt s kérdi tőle, hogy szeretné-e a királyt látni? Mire az asszony így felelt:

Nem adnék látásáért egy gombostűt sem, hisz öt gyermek számára koll dolgoznom.

Jól beszélsz! — szólt a király pénzt adva neki, — megmondhatod társaidnak, kik elmentek királyt látni, hogy a király eljött téged látni.

* * *

Nem tudta megállni a cigány, hogy az urfi agarát oldalba ne lökje, erre ráförmed az urfi?

— Nem tudod békével hagyni azt az agarat?

— Hát az agár! nagyságos urfi? — menté magát a cigány — bizs azst gondoltam, hogy kutya.